

Te bukve, tega smo si v svesti, bodo tudi drugim omikanim Slovanom, zlasti Čehom, ki Kopitarja doslej niso v čislih imeli, pokazale drugo, lepšo podobo njegove popred nepoznane duše.

Zgolj v slovensko gramatiko segata sosebno dva sostavka: obširen (na 18 straneh) pretres knjižice: Nemško-slovenske branja, ki jo je leta 1813 v Gradcu na svetlo dal Jan. N. Primic, prvi učnik slovenščine v Gradcu, in pa naznanilo Stalder-jevega „Versuch eines schweizerischen Idiotikons (Aarau 1812), iz kterega Kopitar razlaga več na Slovenskem navadnih besed tuje podobe, kakor fleten od „flät“ (hübsch), zal od „doll“ (nett gekleidet), knoflja od „Glofe“, šapel od „Schappel“ itd. — V presoji Primicovega branja, spodbijaje brez izjeme vsako rabo spolnika ali člena (ta), kterega še kdo dan današnji terdo zagovarja, med drugimi tudi svojo slovensko gramatiko popravlja takole: „Selbst das Kopitarsche (Gramm. S. 215): ktiro kravo si drajši prodal, to pisano al to černo? ist nicht im Geiste unseres Dialektes; unser Landmann sagt: Ktiro kravo si drajši prodal brezo al dimo? Aber auch beiwörtlich setzt er keinen Artikel, wo ihn Germanisierer noch nicht verführt haben, z. B. danas moremo kozo zaklati, — ktiro? pisano ali belo? Ne pisane, ne bele, ampak černo.“

Knjiga obsega 24 pol, velja 3 fl. in se dobiva pri vseh bukvarjih.

Drobtinice

iz Jakob Sajovec-ovega rokopisa istriško-vlaškega slovnika.

Pohiščina.

ist. vlaško. slov.

Aca, nit.
Aku, šivanka.
Biču, gajzlja.
Čaptirú, glavnik.
Čeruša, pepél.
Firu, senó.
Foku, ogenj.
Hertáča, kertača.
Izbu, peč.
Kalesínu, voziček.
Kamara, soba.
Kandelíru, svečnik.
Kanova, klet.
Kantrida, stol.
Karóca, kočija.
Kase, hiša.
Kerbúru, oglje.
Ključu, ključ.
Klopetú dir kase, hišni zvon.
Košinu, podglavnik.
Koratu, dvorišče.
Kuhine, kuhinja.
Lanconu, rijuha.

ist. vlaško. slov.

Merletari, brisa.
Metorá, metla.
Moketelé, useknjač.
Okna, okno.
Ola, lonec.
Ovesú, oves.
Patu, postelja.
Plamikú, plamen.
Podu, tlak.
Ponjava, odeja (kolter).
Pragu, prag.
Provaža, stranišče.
Sedla, sedlo.
Spegelú, ogledalo.
Striha, streha.
Sviča, sveča.
Škalelé, štenge.
Škandu, miza.
Škanju, klop.
Škarelé, škarje.
Uša, vrata.
Uzda, ujjda.

(Dalje sledi.)

Smešnice.

— Ko je neki skupuh precej veliko dnarjev zgubil, se je na oreh blizo hiše obesel. Njegov hlapec, to vidivši, priteče mu na pomoč, odreže věrv, na kteri je visel, in ga tako smerti reši. Od začetka je gospodar hlapca grajal: zakaj ga ni pustil umreti; ko je pa nekaj časa potem zgubljene dnarje zopet nazaj dobil, je bil ž njim zadovoljen ter ga je hvalil. Dvé leti ste minule; hlapec prosi gospodarja za svoj zaslužek, ki mu ga dá, samo štiri groše mu priterga. Na vprašanje hlapčev: kaj nek misli, da mu ne plača celega zaslužka za mnogoletno zvesto službo? odgovori skupuh: „Kaj pa šel misliš, da sem ono verv ukral, ki si mi jo pred dvéma letama prerezal ko sem na njej visel? Bila je še

čisto nova, in ti bi bil imel vozal odvezati, ne pa vervi prerezati!“

— Dva prijatelja sta si konja kupila. „Kadar bom jez jahal — reče prvi — boš ti šel, in kadar boš ti šel, bom pa jez jahal.“ — Drugi je bil s to pogodbo popolnoma zadovoljen.

A. K. Cestnikov.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Savinske doline na Štaj. 20. aprila. Fr. Z. — Naj v kratkem povém, kako se nam je kaj zima letos obnesla. Sterneno žito, hvala Bogu, kar ga je bilo v jeseni le nekoliko prej sejanega, stoji prav lepo; kar ga je bilo pa pozne setve, posebno reži, je pa zlo poginilo, tako, da ga morejo podoravati, in drugo sejati; laška detelja nam je tudi tako pognjila, da bomo težko v našem kraji seme dobili za drugo leto; terta, posebno v nizkih gorica, je tudi nekoliko škodo terpela, pa vendar manj od lani; sena in navadne domače detelje, kakor kaže, bomo letos obilo pridelali, ker je vreme dosihmal zelo ugodno.

Iz Dervanja na Štaj. 18. aprila. Tam, gde se proti večeru orjaške koroške planine čez Radl in Remšnik v Šobr in Kozjak ponižavajo, se od začetka zmešano dvigujejo večidel pogojzdeni bregovi, potem pa se prijazni humci in griči večkrat lepo zversteni pod imenom „slovenskih goric“ razprostiraje med Muro in Dravo čez Ljutomer v Medjumorje zgubljajo. V sredini totih blagoslovenih „slovenskih goric“, ktere zavolj rodovitnih vinogradov in sadovnikov, lepih njiv in ledin slovijo, se nahaja tesneje med Pesničo in Ščavnico, blizo tisočletne cerkve sv. Benedikta, mala Dervanjska dolinica, v kteri, drage „Novice“ biva Vaš prijatelj, kteri čedalje bolj se peresa odvaža, ker se njegovo delo nič kaj spisarno mizo ne ujema; le ob perložnosti kake verste načerka, kakor sledeče brez pripravljanja.

Koristnega za ljube Slovence, prijetnega in novega ravno nič posebnega ne vém; naj bojo zadovoljni, kar jim zapišem. — Imamo zdaj skoraj vseh kmetijskih opravil na kupe, ker nas je dolga zima v eno mer terdo deržala; al zdaj nam pripuša lepo vreme se dela od kraja lotiti. Veter je zemljo osušil; žita se vendar lepo kažejo; le nektera odsončna setev je redka ali njiva čisto prazna, da se mora z jarino posejati. Terta je v nižinah sicer enmalo pozebla; al zdaj že hitro žene in lepe kaveurke spuša, tako, da bo marsikter vinogradnik kup zateknil, čeravno je vincarjom in dninarom plača malokdaj tako visoko narasla: na 12 do 20 krajc. in še dovelj vina s kruhom. Vinska cena je še zmiraj lepa, al tudi stroški in trudi se zdaj lahko porajtajo. — Debeli sneg je mnogo dreves, posebno češpelj razcepil; še hujo nepozabljivo škodo je pa naredil letos zajic, da še tolike škode nihče ne pomne: v vinogradih je terto oškodoval; še več, tisoč in tisoč, je pa žlahnih dreves, celó bedro debelih, ostrugal. Tožba na tožbo gre nad lovce, — al škode ni mogoče poverniti. Koliko še bo lov preprirov naredil, preden bo vredjen! Divjačine ni veliko in za en del bi jo mogli lepo špogati, da bi marsikteri kos mesa in dober kup klobuke dobivali; za drugi del naj bi jo celó iztrebili, da nebi toliko pohajačev in nepotrebnih trudov bilo in bi se tako neprecenljiva škoda ne zgodila. Letos je veliko pomanjkanje za žlahne ceplenike; še divjakov ni nikjer viditi. Zalostno je, da se naši ljudi tako malo za sadjorejo trudijo, ker jim vendar velik dobiček donaša. V našem blagem kraji je vsaki kot priležen za sadno drevó. Dve leti že nismo imeli sadja v naši okolici; letos se veselimo lepo cyetečih drevesic. Ako Bog dá, Vam obljubim, koliko bo le mogoče, sadnih pešk poslati. Drugod ne daleč od nas so prodavali jabelka pozimi čudovito drago, kakor vino po 4 in 5 fl. vedro. (Kon. sl.)

Iz Ljubljane. Njih c. k. apost. Veličanstvo so 13. dan t. m. predstojnici ljubljanskih nun, gospé materi Alojzii Petričevi v priznanje njenih zaslug za šolstvo zlati

križ s krono za zasluge podeliti blagovolili. Vsak kdor koli lepo vredjene in dobre ljubljanske nunske šole pozna, bo marljivi gospé predstojnici iz serca privošil zasluženost poslavljenje. — Štolni prošt gosp. dr. Ladinig so za pljučno boleznijo zelo nevarno zboleli. — Znani ljubljanski malar gosp. Kurz, vitez Goldensteinski je v spomin slovesne osvečave 18. in 19. nov. l. l. izmalal 4 podobe, ktere očitujejo štiri izmed takrat najlepše razsvetljenih krajev ljubljanskega mesta; gosp. Krah je posnel te podobe v svetlopisih, ki se dobivajo v bukvarnici Giontinovi, ena podoba po 1 fl.

Novičar iz raznih krajev.

V poslednjem novičarji omenjeno in po novi osnovi napravljeno popisovanje ljudstva v vseh cesarskih deželah se bo izročevalo županom; kjer pa ti za to delo ne bojo pripravljeni, ces. kantonskim gospodskam; vsakih 6 let se bo začelo to popisovanje o vseh Svetih in se končalo zadnji čas mesca decembra (grudna). Pervo popisovanje po tem novem predpisu bo še letos. — Cesarski vert „Augarten“, kjer bo kmetijska razstava, so zavolj obilnega pripravljavanja zaperli 22. dan t. m. Izmed kmetijskega orodja in mašin bo razstavljenih 228 mnogoverstnih plugov, 133 sejavnic, 77 mlativnic, 72 škoporeznice, 44 bran itd. Iz Oggerskega je napovedan veličanski hleb kruha, ki ga bojo v nekem plavšu spekli iz celega vagána moke. — Časnik dunajske kmetijske družbe tolaži gospodarje, ki bojo kaj živine v razstavo pripeljali, da strah zavolj goveje kuge ali devetogubnice (Löserdürre) na Marskem in Šlezkem je prazen strah, ker le 6 ptujih, iz neke rusovske čede kupljenih volov je za to boleznijo zbolelo, domačih goved pa celó nobeno; tudi se po železnici tačas ne bo noben rep na Dunaj peljal, in za goveda, v razstavo namenjene, se bojo pripravili čisto novi vozovi. — V Galiciji pa se razširja goveja kuga čedalje bolj. — Telegrafno naznanilo, ki je te dni došlo iz Dunaja v Zagreb, za gotovo pripoveduje, da je grof Széheny-ova družba dobila cesarsko dovoljenje za napravo horvaške železnice. — Ker se švajcarska in pruska vlada zavolj Neuenburga niste mogle porazumiti, so pooblastenci avstrijske, francozke, angleške in rusovske vlade v 8. seji 20. dan t. m. predložili svoje nasvete, po katerih naj se ta pravda sklene. Poročnik švajcarski dr. Kern se je potem podal domú v Bern, da bo od svoje vlade zvedil: kako in kaj. — Volitve za novi državni zbor angleški so končane. Kakor se je mislilo, tako se je zgodilo: ministerstvo Palmerstonovo šteje v spodnji zbornici 380 poslancov svoje stranke, le 260 jih je iz nasprotnega kerdela. 30. dan t. m. se bo začel novi zbor. — Veliki knez rusovski Konstantin (najstariji brat carov) je 20. dan t. m. došel v Toulon; francozke oblasti so ga spodobno sprejele pa brez posebnih ogovorov. Časniki pravijo, da bo knez „5 bark, ktere že ondi za Rusijo tešejo, blagoslovil“ in še več novih naročil. Kadar pride rusovski carevič v Pariz, bojo za tisti čas vsi Poljci zapustili mesto; Rusov pa vré toliko skupaj, da jih bo najmanj 12000 takrat v Parizu. — Sliši se, da knez Černogorski ne gré v London, in da berž ko ne se je te dni že vernil domú na Cetinje. Stric njegov Juri se bo odpovedal svoji službi in zapustivši svojo domovino se ali v Beli- ali Petrovgrad preselil; Medaković biva na svojem gradiču v Dalmaciji. — Na prigovor francozkih misijonarjev v Kini, ki ne morejo dosti povedati od presilnih grozovitost Kitajcev zoper kristjane, se bo nek francozka vojska združila z angleško zoper te trinoge. — Še zmiraj oestro preiskujejo v Parizu naklep zoper življenje Napoleonovo; govori se, da so zarotniki hotli peklenko mašino postaviti pod cesarsko ložo v gledišu „Français“. — Po pismu iz Beiruta so Jeruzalemski romarji 2. dan t. m. po strašnem viharji dosegli Beirut;

silne težave so terpeli celo pot vsi romarji. 4. ali 5. aprila so se nadjali v Jeruzalem priti. Ker Libanon in vse druge gore so imele sneženo kapo, so mogli popotniki celi čas zimsko napravljeni biti. — Iz Kirchberga na Štajarskem se piše, da sin nekega kmeta je pred 5 leti z drevesa padel in je bil od tistega časa mutast; za tega voljo ni bil za nobeno drugo rabo kakor za pastirja. Letos o veliki noči je na paši za govedom letel in zelo padel — ko je vstal, je zopet govoril.

Teržiška dolina.

Visoko na skalo
Verh Čičovce *) grem,
V dolino se zalo
Teržiško ozrem;
Ne morem se zderžati
Veselo zaukati,
Na kraji
Ko v raji
To pésmico začnem:

Teržiška dolina
Velika res ni,
Je vendar edina
Gorenske strani;
Obdana je z gorami,
Previdena z vodami,
Zavetna
Prijetna
Je, kadar zeleni.

Na srédi Teržiča
Je sveti Andrej,
Verh za'ga pa griča
Svet. Jožef; poglej!
Od tod se vidi doli
Po tergu in okoli,
V planíne
Ravníne
Čez Bistrico naprej.

Tam hudega Grada
Ozidje reži,
Ga burja napada
Vse križem leži;
Na levem pa brežiču
Svet' Juri na konjiču
S krepstjo
Serčnostjo
K tlam lintvorna tiši.

'Z Bohinja sém gleda
Mogočni Triglav,
Krog njega je čreda
Gorá in dobrav;
Za herbtom Kokovnica
Je Štoržceva ženica;
Tú dobje
Germovje,
Tam Kamnjek gologlav.

Košúta Koroško
In Krajnsko meji,
Ljubelj se pa možko
Francozom smeji:
Pod njim so jo skupili,
Ne bodo pozabili
Ne bitve
Moritve
In kje Ljubelj stoji.

Ko sonce priseje
Čez berčevi Rot,
Vse blažno ogreje
Kar pride nasprot';
Begunšica kraljica
Je Stolova družica,
V škerlatu
In zlatu
Oznani nam izhod.

Vé, kaj se godilo
Prihodnji bo čas:
Bo dež, bo snežilo,
Vedro ali mraz.
Nje pratika ne laže,
Resnično vse le kaže;
Je skrita
Zavita,
Ni dalječ dež od nas.

'Z Šent-Anske doline
Šumí Mošenik,
Skož vinke pečine
Bréz dolgih spodtik;
On góni stope, mline,
Valjavke in fužine,
Usnarjev,
Kosarjev
Nevtrudni pomočnik.

Na desni iz Rotov
Ven Bistrice vré,
Studence vseh kotov
Med potjo požre.
Na oglu pod Teržičom
Se združi z Mošenikom;
Zdaj ročna
In močna
V naročje Save gré.

Mogočno na Brežcah
Grad Neuhaus stermí,
V Balosu na Blekah
Po taktu gromi;
Razlega se rožljanje
Tolčenje in klepanje.
Vse giblje
Se ziblje
Malik od skal bobní!

K' bandera na barkah
Me kože bliše;
Visoko na stréhah
Vseh farb se suše.
Tam platna spet vihrajo,
Se z vetercom igrajo,
So bele,
Višnjele
Kar odri jih derzé.

Kot led so studenci,
Iz hribov tekó;
Po kletih u senci
Je vince sladkó.
Kar zdravo je, vse dela;
Približa se nedelja,
Se vpeha,
Vse neha:
Ker delo je težkó.

Tihotno postane
Sabotni večér,
Kar nič se ne gane,
Ne stresa se čér.
Samo vodá šumenje
Se sliši in veršenje.
Ni duha
Ne sluha
Rožljanja več nikjér.
Vojteh Kurnik.

*) Čičovca je skalnata klop v naročji Kokovnice.